EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 16.11.2020.
COM(2020) 715 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek īstenota un pārvaldīta Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. maija Direktīva 2000/14/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz trokšņa emisiju vidē no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām

{SWD(2020) 266 final} - {SWD(2020) 267 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek īstenota un pārvaldīta Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. maija Direktīva 2000/14/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz trokšņa emisiju vidē no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām

1. Ievads

Direktīva 2000/14/EK par ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisiju[1] (tālāk tekstā "direktīva") tika pieņemta 2000. gada 8. maijā un kļuva piemērojama 2002. gada 3. janvārī. Eiropas Savienības tiesiskais regulējums attiecībā uz trokšņa emisiju no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām, tika ieviests, apvienojot septiņas direktīvas par konkrētiem ražojumiem un divas direktīvas par testa procedūrām[2].

Direktīvas 20. pants paredz prasību, ka Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par Komisijas pieredzi direktīvas īstenošanā un pārvaldīšanā. Pēc visām vajadzīgajām apspriedēm, jo īpaši ar komiteju, kas izveidota ar direktīvas 18. pantu, Komisijai jāiepazīstina ar saviem secinājumiem un vajadzības gadījumā ar šīs direktīvas grozījumiem.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Komisija ir izvērtējusi direktīvu tās darbības laikā. Izvērtējumā ir novērtēta direktīvas darbība, pamatojoties uz direktīvas rezultativitāti tās mērķu sasniegšanā, efektivitāti (īpašu uzmanību pievēršot regulatīvo, tostarp administratīvo, izmaksu

---

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/14/EK (2000. gada 8. maijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz trokšņa emisiju vidē no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām (OV L 162, 3.7.2000., 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2005/88/EK (OV L 344, 27.12.2005., 44. lpp.), ar Regulu (EK) Nr. 219/2009 (OV L 87, 31.3.2009., 109. lpp.) un ar Regulu (ES) 2019/1243 (OV L 198, 25.7.2019.); labota ar kļūdu labojumu (OV L 165, 17.6.2006., 35. lpp. (2005/88/EK)). Sākotnējais teksts: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:32005L0088, konsolidētais teksts: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:02000L0014-20190726. Komisijas nozares tīmekļa lapa par trokšņa emisiju no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām: https://ec.europa.eu/growth/sectors/mechanical-engineering/noise-emissions_en.

[2] Padomes Direktīva 79/113/EEK (1978. gada 19. decembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz trokšņu emisijas noteikšanu celtniecības mašīnām un iekārtām (OV L 33, 8.2.1979., 15. lpp.),
Padomes Direktīva 84/532/EEK (1984. gada 17. septembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz kopīgiem noteikumiem par celtniecības mašīnām un iekārtām (OV L 300, 19.11.1984., 111. lpp.),
Padomes Direktīva 84/533/EEK (1984. gada 17. septembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz kompresoru pieļaujamo skaņas intensitātes līmeni (OV L 300, 19.11.1984., 123. lpp.),
Padomes Direktīva 84/534/EEK (1984. gada 17. septembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz torņa celtņu pieļaujamo skaņas intensitātes līmeni (OV L 300, 19.11.1984., 130. lpp.),
Padomes Direktīva 84/535/EEK (1984. gada 17. septembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz metināšanas ģeneratoru pieļaujamo skaņas intensitātes līmeni (OV L 300, 19.11.1984., 142. lpp.),
Padomes Direktīva 84/536/EEK (1984. gada 17. septembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz elektroenerģijas ģeneratoru pieļaujamo skaņas intensitātes līmeni (OV L 300, 19.11.1984., 149. lpp.),
Padomes Direktīva 84/537/EEK (1984. gada 17. septembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz rokā turamu pašgājēju betona drupinātāju un cēršu pieļaujamo skaņas intensitātes līmeni (OV L 300, 19.11.1984., 156. lpp.),
Padomes Direktīva 84/538/EEK (1984. gada 17. septembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz zāliena pļaujamo mašīnu pieļaujamo skaņas intensitātes līmeni (OV L 300, 19.11.1984., 171. lpp.),
Padomes Direktīva 86/662/EEK (1986. gada 22. decembris) par hidraulisko ekskavatoru, ar pārvadu darbināmu ekskavatoru, buldozeru, iekrāvēju un krāvējekskavatoru trokšņu emisijas ierobežošanu (OV L 384, 31.12.1986., 1. lpp.).

un ieguvumu izpētei) un vienkāršošanas un uzlabošanas iespējām, tās saskaņotību ar citiem ES tiesību aktiem, tās piemērotību ieinteresēto personu vajadzībām un ES pievienoto vērtību.

Izvērtējuma atbalstam tika izmantoti dažādi datu avoti, īstenotas dažādas apspriedes ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām attiecīgajās darba grupās, kā arī veikti vairāki pētījumi, kuru mērķis bija apkopot atjauninātu informāciju par darbības jomā ietverto iekārtu veiktspēju un izpētīt pārskatīšanas nepieciešamību un iespējas:

- pētījums "Study on the experience in the implementation and administration of Directive 2000/14/EC relating to the noise emission in the environment by equipment for use outdoors" (tālāk tekstā "*NOMEVAL* pētījums")[3] 2007. gadā;
- pētījums "Impact assessment on possible policy options for reviewing the Outdoor Equipment Noise Directive" (tālāk tekstā "*ARCADIS* pētījums")[4] 2009. gadā;
- pētījums "Study on the merger of the Directive on noise from outdoor equipment, 2000/14/EC, with the Machinery Directive, 2006/42/EC" (tālāk tekstā "*CEPS* pētījums")[5] 2013. gadā;
- pētījums "Study on the suitability of the current scope and limit values of Directive 2000/14/EC relating to the noise emission in the environment by equipment for use outdoors" (tālāk tekstā "*ODELIA* pētījums")[6] 2015.–2016. gadā;
- pētījums "Supporting study for an evaluation[7] and impact assessment[8] of Directive 2000/14/EC on noise emission by outdoor equipment" (tālāk tekstā "*VVA* pētījums") 2017.–2018. gadā.

Izvērtēšanas rezultāti ir apkopoti īpašā dienestu darba dokumentā (tālāk tekstā "*SWD*"), kas pievienots šim ziņojumam.

2. Direktīvas mērķis un galvenie noteikumi

Ar direktīvu ir izveidots tiesiskais regulējums, kura mērķis ir saskaņot noteikumus un procedūras, kas saistītas ar trokšņa emisiju vidē no iekārtām, kuras paredzētas izmantošanai ārpus telpām un tiek laistas ES tirgū. Tās mērķis ir aizsargāt iedzīvotāju veselību un labjutību, kā arī vidi, samazinot trokšņa emisiju no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām, un veicināt netraucētu iekšējā tirgus darbību, saskaņojot prasības, ko attiecībā uz trokšņa

[3] http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/1639/attachments/1/translations/en/renditions/pdf.

[4] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/1635/attachments/1/translations/en/renditions/pdf.

[5] http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/4985/attachments/1/translations/.

[6] http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18281/attachments/1/translations/.

[7] https://publications.europa.eu/en/web/eu-law-and-publications/publication-detail/-/publication/90f4d795-e192-11e8-b690-01aa75ed71a1.

[8] https://publications.europa.eu/en/web/eu-law-and-publications/publication-detail/-/publication/69de2e48-e17d-11e8-b690-01aa75ed71a1.

emisiju piemēro ārpus telpām izmantojamām iekārtām, lai novērstu šķēršļus šādu iekārtu brīvai apritei.

Direktīvas galvenie mērķi ir šādi:

- nodrošināt tās darbības jomā ietilpstošu ārpus telpām izmantojamu iekārtu brīvu apriti ES iekšējā tirgū;
- lai aizsargātu iedzīvotāju veselību un labjutību, kā arī vidi, samazināt pieļaujamo trokšņa līmeni šādām iekārtām;
- informēt sabiedrību par šādu iekārtu radīto troksni, tādējādi veicinot mazāk trokšņainu iekārtu izmantošanu un uzlabojot klientu izvēles iespējas.

Direktīva nosaka sīki izstrādātas trokšņa mērīšanas metodes un testa kodus (atsaucoties uz Eiropas un starptautiskajiem standartiem), saskaņotus trokšņa ierobežojumus noteiktam iekārtu sarakstam, atbilstības novērtēšanas procedūras un marķēšanas prasības.

Direktīva attiecas uz I pielikumā definētiem 57 ārpus telpām izmantojamu iekārtu veidiem un paredz trokšņa ierobežojumus 22 no šiem veidiem (12. pants), kā arī nosaka prasību par īpašu trokšņu marķēšanu visiem iekārtu veidiem (13. pants). Šādas iekārtas var sagrupēt astoņās kopās:

I. Tīrīšanas iekārtas

II. Celtniecības iekārtas

III. Dārzkopības iekārtas

IV. Iekraušanas un celšanas iekārtas

V. Elektroenerģijas ģeneratori un dzesēšanas iekārtas

VI. Sūknēšanas un iesūkšanas iekārtas

VII. Sniega motocikli un sniega līdzināšanas iekārtas

VIII. Atkritumu savākšanas, apstrādes un reciklēšanas iekārtas

Direktīva attiecas uz iekārtām, ko izmanto gan profesionāli, gan privāti lietotāji. Lielāko daļu iekārtu, kas pieder pie tīrīšanas, celtniecības, iekraušanas un celšanas iekārtu, elektroenerģijas ģeneratoru un dzesēšanas iekārtu vai atkritumu savākšanas, apstrādes un reciklēšanas iekārtu kategorijas, izmanto profesionāli lietotāji. Visu veidu dārzkopības, sūknēšanas un iesūkšanas iekārtu kategoriju iekārtas izmanto gan profesionāli, gan privāti lietotāji. Lielākas un dārgākas iekārtas parasti izmanto profesionāļi.

3. Transponēšana un īstenošana

Lai varētu sasniegt mērķus, ar direktīvu tika saskaņoti konkrēti dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu aspekti attiecībā uz trokšņa emisiju no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām. Attiecīgi pēc direktīvas pieņemšanas 2000. gada 8. maijā dalībvalstīm bija jātransponē un jāīsteno tās noteikumi: nepieciešamie valsts tiesību akti bija jāpieņem līdz 2001. gada 3. jūlijam, un tie bija jāpiemēro, sākot ar 2002. gada 3. janvāri.

Direktīva ir pilnībā un konsekventi transponēta un īstenota visās dalībvalstīs. Nav konstatētas būtiskas problēmas ne direktīvas tiesību normu transponēšanā valstu tiesību aktos, ne arī tās īstenošanā. Tas jo īpaši attiecas uz noteikumiem par iekārtu laišanu tirgū un ar to saistītajiem ražotāju un pilnvaroto pārstāvju pienākumiem, dalībvalstu lomu un pienākumiem, atbilstības novērtēšanas procedūrām un iestādēm un trokšņu datu vākšanu.

Taču ir konstatētas dažas atšķirības attiecībā uz tirgus uzraudzību, jo īpaši darbību apjomu un to pārraudzību dalībvalstīs. Šo situāciju galvenokārt nosaka šai konkrētajai jomai piešķirto resursu nepietiekamība, salīdzinot ar citām regulētajām jomām, ko reglamentē ES saskaņošanas tiesību akti iekšējā tirgū.

Tomēr pret dalībvalstīm nav ierosināta neviena pārkāpuma lieta. Netika piemērota arī direktīvas 9. pantā noteiktā procedūra, kas paredzēta, lai novērstu iekārtu neatbilstību.

Direktīvu īstenot un pārvaldīt palīdz labi iestrādājušās nozaru darba grupas, kurās ir iesaistīti visu attiecīgo dalībnieku pārstāvji ES līmenī — dalībvalstis, pilnvarotās iestādes, standartu izstrādātāji un nozares ieinteresēto personu organizācijas, patērētāji, vides apvienības u. c.:

- Ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisijas direktīvas komiteja (*Outdoor Noise Directive Committee*), kas izveidota ar direktīvas 18. pantu (tālāk tekstā "*OND* komiteja");
- Komitejas Ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisijas direktīvas darba grupa (*Outdoor Noise Directive Working Group*) (tālāk tekstā "*OND WG*"), kas tagad ir pārveidota par Komisijas ekspertu grupu jautājumos par ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisiju[9];
- Tirgus uzraudzības iestāžu administratīvās sadarbības grupa Ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisijas direktīvas jomā (*Administrative Co-operation Group of market surveillance authorities in the field of the Outdoor Noise Directive*) (tālāk tekstā "*OND AdCo*") un
- Eiropas Pilnvaroto iestāžu koordinācijas grupa Ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisijas direktīvas jomā (tālāk tekstā "*OND NB*" vai "Trokšņa emisijas iestāde").

Lai palīdzētu ražotājiem un citiem attiecīgajiem dalībniekiem izpildīt direktīvas 16. pantā noteiktos pienākumus attiecībā uz trokšņu datu vākšanu, Komisija ir izveidojusi un pārvalda datubāzi *NOISE Application*, kas satur informāciju par tirgū laistu iekārtu EK atbilstības deklarācijām.

4. Galvenie izvērtēšanas rezultāti

[9] Komisijas ekspertu grupa jautājumos par ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisiju (E03673): https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3673&Lang=LV.

Ziņojumā atspoguļoti galvenie Ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisijas direktīvas (Direktīvas 2000/14/EK) izvērtējuma konstatējumi. Detalizētāka izvērtējuma informācija ir sniegta dienestu darba dokumentā (tālāk tekstā "*SWD*"), kas pievienots šim ziņojumam.

4.1. Direktīvas rezultativitāte

Runājot par direktīvas rezultativitāti tās mērķu sasniegšanā, jo īpaši tās darbības jomā ietilpstošo ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisijas līmeņu samazināšanā, izvērtējumā konstatēts, ka pēdējos 20 gados šis līmenis ir samazinājies. Neraugoties uz to, vairākas attiecīgās iekārtas joprojām pārsniedz skaņas intensitātes līmeni, kas tiek uzskatīts par bīstamu dzirdei un vispārējai veselībai (tiek lēsts, ka tas ir 90 dB), un tas liecina, ka vēl ir nepieciešami uzlabojumi.

Direktīvas rezultativitāti ietekmēja arī patērētāju rīcība. Ja attieksme būtu bijusi proaktīva un informētība — lielāka, patērētāji būtu varējuši dot priekšroku klusākām iekārtām, un tas mudinātu tirgu izskaust trokšņainākas versijas. Tiesību normas pašas par sevi izrādījās nepietiekamas, lai motivētu patērētājus iegādāties mazāk trokšņainas iekārtas. Direktīvas darbības jomā ietilpstošo iekārtu pircējiem un lietotājiem, kuri nav profesionāļi, joprojām trūkst zināšanu un izpratnes par trokšņa emisiju, un ar trokšņa marķējumu vien nepietiek, lai ietekmētu patērētāju izvēli.

Ja šādas direktīvas nebūtu, ražotāji, ņemot vērā mazo tirgus pieprasījumu pēc klusākām iekārtām, novirzītu ieguldījumus pētniecībai un izstrādei attiecībā uz tādām ražojumu īpašībām, kas klientiem šķiet pievilcīgākas (piemēram, veiktspēja, drošums, energoefektivitāte). Pat ja tehnoloģiju attīstība jebkurā gadījumā varētu būt veicinājusi trokšņa emisijas uzlabojumus (piemēram, elektromotoriem), direktīva lika ražotājiem ieguldīt resursus īpašu konstrukciju, mehānismu un stratēģiju izpētē un izstrādē, lai samazinātu ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisiju. Tas jo īpaši attiecas uz iekārtām, kurām tiek piemēroti obligāti trokšņa ierobežojumi (12. pants), savukārt attiecībā uz iekārtām, kurām tiek piemērota tikai trokšņu marķēšana (13. pants), ar direktīvu nepietika, lai mudinātu ražotājus tādā pašā mērā izgatavot mazāk trokšņainus ražojumus.

Turklāt tirgus uzraudzības trūkumi, ko galvenokārt rada šai konkrētajai jomai piešķirto resursu nepietiekamība, arī iedragāja direktīvas spēju sasniegt savus mērķus. Neraugoties uz to, ka nav sasniegts pilns direktīvas potenciāls, iedzīvotāji, kuri ir pakļauti ārpus telpām izmantojamu iekārtu radītajai trokšņa emisijai, tomēr ir labāk aizsargāti nekā tad, ja šīs direktīvas nebūtu.

Attiecībā uz ārpus telpām izmantojamu iekārtu iekšējā tirgus nodrošināšanu, novēršot šķēršļus šādu iekārtu brīvai apritei, direktīva vienkāršoja jau pastāvošo tiesisko regulējumu. Tas ieviesa lielāku skaidrību un uzlaboja visu ieinteresēto personu darbību. Turklāt direktīva novērsa atšķirīgu noteikumu ieviešanu valstu līmenī, kas varētu kavēt attiecīgo iekārtu apriti ES iekšienē.

4.2. Direktīvas efektivitāte

Attiecībā uz direktīvas īstenošanas efektivitāti izvērtējumā ir konstatēti dažādi izmaksu un ieguvumu veidi. Direktīvas sniegto ieguvumu vidū redzamākie un nozīmīgākie ir ieguvumi veselības un vides jomā. Turpretī, lai gan ieinteresētās personas novēro saskaņota regulējuma

nodrošināšanas pozitīvo ietekmi ES un pauž zināmas bažas par ietekmi, ko rada tas, ka trokšņa ierobežojumi ES ir stingrāki nekā ārpus tās, tās neredz nekādu būtisku ietekmi uz savu uzņēmējdarbību no iekšējās vai ārējās tirdzniecības viedokļa.

Pašreiz piemērotā ražojumu klasifikācija un grupēšana, kas aptver daudz dažādu veidu iekārtas un viena veida versijas, ražotājiem varētu radīt grūtības saprast, vai direktīva faktiski attiecas uz konkrēto ražojumu.

Direktīvā paredzētās atbilstības novērtēšanas procedūras pienācīgi apmierina ražotāju dažādās vajadzības, kaut arī to, ka nav iespējas noteikt iekšējās kontroles procedūru 12. pantā minēto iekārtu sertifikācijai ("pašnovērtēšanai"), ražotāji uzskata par ierobežojumu, savukārt patērētāji un tirgus uzraudzības iestādes — par garantiju. Pilnvarotās iestādes, kas ir kompetentas veikt pieprasītās procedūras, dažās valstīs nav izveidotas, un tas ir šķērslis ražotājiem, kuriem nepieciešamie eksperti jāmeklē citās dalībvalstīs.

Atbilstības novērtēšanas izmaksas ir atzītas par vienām no lielākajām ražotāju izmaksām. Jo īpaši šādas izmaksas pieaug uzņēmumiem, kuriem atsevišķi jāpārbauda atbilstība gan direktīvai, gan citiem ES tiesību aktiem, parasti Direktīvai par mašīnām. Tomēr nepieciešamība pēc pienācīgām atbilstības novērtēšanas procedūrām jāskata kopsakarā ar joprojām nepietiekamo tirgus uzraudzību gan direktīvas aptvertajā nozarē, gan citās, un tā uzskatāma par horizontālu problēmu, kā norādīts pamatojuma pētījumā un citos avotos.

Pašreizējie testa kodi un mērīšanas metodes lielākajai daļai iekārtu, uz kurām attiecas direktīva, neatbilst tehnoloģiju attīstībai, un būtu nepieciešams tos pārskatīt. Turklāt skaidras un vienotas procedūras trūkums direktīvā paredzēto mērījumu rezultātu nenoteiktības noteikšanai var izraisīt neatbilstību starp garantētajiem trokšņa intensitātes līmeņiem atkarībā no subjekta, kas veic mērījumu.

Lai gan datubāze *NOISE Application* nav īpaši dārga naudas izmaksu ziņā, tai ir ievērojami darbības ierobežojumi (nepareizi vai nepilnīgi reģistrēti dati, dažādi iekārtu veidi nav skaidri definēti, trūkst tirgū laisto iekārtu tehnisko parametru utt.). Tāpēc vairums ieinteresēto personu uzskatīja, ka rīks ir apgrūtinošs un nav pilnīgi uzticams attiecībā uz ieejas un izejas datiem.

Vēl viens dārgs direktīvas elements ir pētniecība un izstrāde, un tās paredzamās gada izmaksas ir aptuveni 40 līdz 120 miljoni EUR. Tomēr jāatzīmē, ka, lai arī tās neapšaubāmi ir direktīvas sekas, paaugstinātās pētniecības un izstrādes izmaksas nebūtu jāuzskata tikai par negatīvu elementu, jo tiek nodrošināti objektīvi ieguvumi — izstrādātas iekārtas ar labāku veiktspēju.

4.3. Direktīvas piemērotība

Attiecībā uz direktīvas piemērotību izvērtējums apliecināja, ka tās sākotnējie mērķi mūsdienās ir tikpat aktuāli kā tad, kad tā tika pirmo reizi ierosināta. Jo īpaši mērķi nodrošināt ārpus telpām izmantojamu iekārtu brīvu apriti, samazināt pieļaujamos trokšņa līmeņus, lai aizsargātu iedzīvotāju veselību un labjutību, kā arī vidi, un sniegt sabiedrībai informāciju par šādu trokšņa emisiju joprojām ir aktuāli. Kad direktīva stājās spēkā, tā novērsa nepilnības to iedzīvotāju aizsardzībā, kuri ir pakļauti trokšņa emisijai, ko rada ārpus telpām izmantojamas iekārtas, kuras lieto citi privāti vai profesionāli lietotāji.

Saskaņā ar informāciju, kas direktīvas darbības gados apkopota no dažādiem avotiem, tostarp no veiktajiem pētījumiem, apspriedēm ar ieinteresētajām personām un datubāzes *NOISE Application*, tiek lēsts, ka attiecībā uz 12. pantā minētajām iekārtām direktīva panāca trokšņa emisijas līmeņa, kas izteikts kā skaņas intensitātes līmenis, samazinājumu 2 līdz 3 dB apmērā[10].

20 gados pēc direktīvas ieviešanas aizvien augošā urbanizācija un ar to saistītais ceļu un ēku infrastruktūras būvniecības pieaugums ir novedis pie plašāka ārpus telpām izmantojamu iekārtu lietojuma un līdz ar to arī radītā trokšņa pieauguma. Jo sevišķi plaša patēriņa iekārtu skaits ir ievērojami palielinājies, pateicoties lētiem ražojumiem, kas pieejami internetā un lielveikalos.

Šis tirgū esošo un izmantoto iekārtu skaita pieaugums ir atsvēris direktīvas pozitīvo ietekmi trokšņa emisijas līmeņa samazināšanā, un tāpēc atkal ir nepieciešams izdarīt spiedienu uz ražotājiem, lai tie ražotu mazāk trokšņainas iekārtas. Šādu spiedienu var radīt divi avoti: tirgus vai tiesību akti. Tā kā tirgū nav pieprasījuma pēc klusākām iekārtām, tieši likumdevējam joprojām jānosaka ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisijas ierobežojumi, kuru mērķis ir aizsargāt iedzīvotāju labjutību un veselību.

Runājot par nozari, lai gan ar direktīvu tika apmierināta nepieciešamība pēc saskaņošanas un juridiskās noteiktības visā ES, no starptautiskās tirdzniecības viedokļa direktīva un noteiktie stingrākie ierobežojumi nedeva būtiskas priekšrocības, ne arī palīdzēja nodrošināt atbilstību ārvalstu tiesību aktiem. Tomēr gandrīz neviena no ieinteresētajām personām neatbalstītu direktīvas atcelšanu, ņemot vērā iespējamo risku, ka var tikt izstrādāti dažādi valstu standarti.

Aspekts, ko dažas ieinteresētās personas uzskatīja par neatbilstošu nozares pašreizējām vajadzībām, ir trešās personas veikts atbilstības novērtējums. Šīs personas apgalvo, ka laikā, kad direktīva stājās spēkā, uzņēmumiem trūka trokšņa emisijas mērīšanai vajadzīgo īpašo zināšanu, tāpēc uzdevums veikt atbilstības novērtēšanu tika uzticēts pilnvarotajām iestādēm. Mūsdienās daudzi ražotāji prot paši veikt mērījumus un varētu izmantot pašnovērtēšanu, nevis trešās personas veiktu atbilstības novērtēšanu.

4.4. Direktīvas saskaņotība

Attiecībā uz direktīvas saskaņotību un papildināmību ar citiem ES tiesību aktiem tika konstatētas dažas ražotāju problēmas, kas izriet no atšķirīgajām prasībām citos tiesību aktos, kuri attiecas uz tām pašām mašīnām. Jo sevišķi Direktīvas par mašīnām (Direktīvas 2006/42/EK) atšķirīgās prasības nozīmē, ka dažas iekārtas jātestē divreiz, savukārt Regulas par autoceļiem neparedzētu mobilo tehniku (Regulas (ES) 2016/1628) prasības par emisijām apgrūtina šo abu tiesību aktu ievērošanu attiecībā uz dažām iekārtām. Tā kā direktīvā nav definēta mērījumu rezultātu nenoteiktība, garantētie trokšņa intensitātes līmeņi var mainīties atkarībā no subjekta, kas veic mērījumu.

[10] "Decibels" (dB) ir mērvienība, kas izsaka divu vienādu dimensiju fizisko lielumu, šajā gadījumā skaņas intensitāšu, logaritmisko (līdz bāzei 10) attiecību. Tā kā decibelu skala ir logaritmiska, nevis lineāra, skaņas intensitātes līmeņa samazinājums par 1 dB atbilst trokšņa emisijas samazinājumam aptuveni par 21 % un samazinājums par 3 dB atbilst trokšņa emisijas samazinājumam aptuveni par 50 %.

Tomēr izvērtējumā tika atzīts, ka direktīva ir saskaņota daļa no plašāka, visaptveroša ES vides trokšņa tiesību aktu kopuma.

Dažās dalībvalstīs direktīva tiek atbalstīta ar brīvprātīgām valsts stimulu shēmām, kas paredzētas, lai vairotu izpratni par trokšņa līmeņiem un klusāku iekārtu ražošanas un iegādes vērtīgumu.

Runājot par direktīvas ārējo saskaņotību un papildināmību ar ārpus ES esošu valstu vai starptautiskajiem tiesību aktiem, netika konstatētas lielas problēmas attiecībā uz saistību starp direktīvu un ārpus ES spēkā esošajiem tiesību aktiem.

4.5. *Direktīvas ES pievienotā vērtība*

Runājot par direktīvas ES pievienoto vērtību un rezultātiem, kas gūti saistībā ar stratēģiskajiem mērķiem, neraugoties uz tās ierobežojumiem, direktīva sasniedza vairākus būtiskus rezultātus, kas nebūtu iespējami bez tās. Tāpēc ES pieeja joprojām ir vispiemērotākā izvēle, un ir lielākas iespējas direktīvā noteiktos mērķus sasniegt ar to, nevis atsevišķām valstu pieejām.

Faktiski direktīva novērsa dažādu valstu normatīvo aktu savairošanos, un pastāv uzskats, ka bez tās varētu būt radīti jauni valstu noteikumi. Direktīvas prasību ietekmē trokšņa līmeņi pēdējos 20 gados ir samazinājušies, neraugoties uz tirgus pieprasījuma trūkumu.

Lai arī pašreizējie trokšņa ierobežojumi un mērīšanas metodes varbūt neatbilst jaunākajiem sasniegumiem, direktīva tomēr aizvien uzliek ražotājiem pienākumu pētījumus par augstākas veiktspējas iekārtām līdzsvarot ar direktīvas prasību attiecībā uz trokšņa emisiju. Tā kā patērētāji uz tirgu neizdara attiecīgu spiedienu, iespējams, ka bez direktīvas ārpus telpām izmantojamu iekārtu ražotāji ignorētu šo aspektu, dodot priekšroku citām funkcijām. Visu iepriekš minēto iemeslu dēļ neviena no ieinteresētajām personām, ar kurām tika veikta apspriešanās, neatbalstīja direktīvas atcelšanu.

5. Secinājumi un turpmākā virzība

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, izvērtējuma rezultāts ir pozitīvs: vispārējais secinājums ir tāds, ka direktīva kopumā tiek uzskatīta par rezultatīvu, efektīvu, piemērotu un saskaņotu un tai ir ES pievienotā vērtība. Faktiski direktīva vienkāršoja spēkā esošo tiesisko regulējumu, tādējādi nodrošinot lielāku skaidrību visām ieinteresētajām personām. Direktīva rezultatīvi palīdzēja samazināt ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisiju un nodrošināja, ka ražotāji iegulda resursus īpašu konstrukciju, mehānismu un stratēģiju izpētē un izstrādē, lai samazinātu ārpus telpām izmantojamu iekārtu trokšņa emisiju. Tā kā tirgū nav pieprasījuma pēc klusākām iekārtām un valstu stimuli nav pietiekami, direktīva bija un joprojām ir galvenais šāda veida iekārtu trokšņa emisijas samazināšanas virzītājspēks.

Tomēr ir vairāki kritiski aspekti, kas ietekmēja direktīvas darbību un var izraisīt direktīvā paredzēto pilnvaru piemērošanu attiecībā uz deleģētajiem aktiem vai nepieciešamību pēc iespējamas pārskatīšanas. Tas jo īpaši attiecas uz tālāk minēto direktīvas pamatelementu nepietiekamu pielāgotību tehnikas attīstībai:

- ārpus telpām izmantojamu iekārtu aptvērums un jo īpaši to saraksti un definīcijas, kā arī prasību apjoms katram iekārtu veidam (vai uz iekārtām attiecas trokšņa ierobežojumi vai tikai trokšņa marķēšana),
- trokšņa ierobežojumi konkrētiem ārpus telpām izmantojamu iekārtu veidiem, pamatojoties uz pieejamo informāciju par to tehnisko un ekonomisko iespējamību, ievērojot vispārējo mērķi turpināt trokšņa emisijas samazināšanu tās rašanās vietā,
- pašreizējie testa kodi un mērīšanas metodes lielākajai daļai iekārtu, uz kurām attiecas direktīva, neatbilst tehnoloģiju attīstībai, un būtu nepieciešams tos pārskatīt. Saskaņā ar direktīvas (grozīta ar Regulu (ES) 2019/1243) 18.a pantu Komisija ir pilnvarota saskaņā ar 18.b pantu pieņemt deleģētos aktus, ar ko groza III pielikumu, lai pielāgotu tehnikas attīstībai gaisa vadīta trokšņa mērīšanas metodes, kuras jāizmanto direktīvā minēto iekārtu skaņas intensitātes līmeņu noteikšanai. Komisija vēl nav izmantojusi savas tiesības grozīt III pielikumu, un nepieciešams veikt pielāgošanu tehnoloģiju attīstībai[11],
- attiecīgās atbilstības novērtēšanas procedūras, pielāgojot tās iespējamajām darbības jomas un trokšņa ierobežojumu izmaiņām, ņemot vērā arī dažādu uz "pašnovērtēšanu" (procedūras, kuru pamatā ir iekšēja kontrole) un "trešo personu" iejaukšanos (procedūras, kurās nepieciešama pilnvarotās iestādes dalība) balstītu risinājumu piemērotību un ietekmi, kā arī saistību ar joprojām pastāvošajām tirgus uzraudzības nepilnībām,
- pienākums vākt trokšņu datus un saistītais rīks šāda pienākuma pārvaldībai, ņemot vērā datubāzes *NOISE Application* darbībā un rezultativitātē konstatētās problēmas, un
- saskaņošana ar jauno tiesisko regulējumu, ar attiecīgajiem Lēmuma Nr. 768/2008/EK noteikumiem par uzņēmējiem, tirgus uzraudzību, pilnvarotajām iestādēm, atbilstības novērtēšanu utt.

Nepietiekama tirgus uzraudzība arī ir faktors, kas grauj direktīvas rezultativitāti tās galveno mērķu sasniegšanā, jo īpaši attiecībā uz ES tirgū laisto ražojumu juridisko un tehnisko atbilstību, kā arī ES uzņēmēju konkurētspēju.

Attiecībā uz pēdējo no minētajiem jautājumiem Komisija pastiprinās koordinācijas centienus, izmantojot dažādas nozaru darba grupas (Komiteju un ekspertu grupu) direktīvas darbības atbalstam, lai nodrošinātu apstiprinātu un saskaņotu pieeju tiesību akta īstenošanā un izpildes panākšanā un sniegtu atbilstošas norādes ieinteresētajām personām. Jo īpaši Komisija turpinās rūpīgi uzraudzīt direktīvas izpildi visās dalībvalstīs un nozares administratīvās sadarbības grupas darbības, ierosinot un atbalstot saskaņotas darbības arī kompetento tirgus uzraudzības iestāžu sadarbības ietvaros. Komisija arī atzīmē, ka nesen izdotās Regulas (ES) 2019/1020 par

11 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1243 (2019. gada 20. jūnijs), ar ko vairākus tiesību aktus, kuros paredzēta regulatīvās kontroles procedūras izmantošana, pielāgo Līguma par Eiropas Savienības darbību 290. un 291. pantam (OV L 198, 25.7.2019., 241.–344. lpp.).

tirgus uzraudzību un produktu atbilstību[12] mērķis cita starpā ir pastiprināt valsts iestāžu un muitas darbinieku veikto kontroli, lai novērstu nedrošu izstrādājumu laišanu Savienības tirgū.

[12] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1020 (2019. gada 20. jūnijs) par tirgus uzraudzību un produktu atbilstību un ar ko groza Direktīvu 2004/42/EK un Regulas (EK) Nr. 765/2008 un (ES) Nr. 305/2011 (OV L 169, 25.6.2019., 1. lpp.).